

Tæt på DIN økonomi

Omkostningerne til marken drives i høj grad af bedriftens arrondering. Det kan jeg ikke ændre, vil nogle sige. Jo - er svaret. Tag en snak med naboerne. Måske kan arrondering forbedres ved at bortforpagte den jord, som ligger længst væk, og forpagte noget, som er tættere på. Arkivfoto: Jens Tønnesen.

Styr kapacitetsomkostningerne

Optimering: Kapacitetsomkostningerne udgør omkring to tredjedele af omkostningerne ved at producere mælk. Derfor er der behov for at ændre opfattelsen af, at det er omkostninger, der ikke kan ændres. Det kan de.

Af chefkonsulent
Susanne Clausen, SEGES

I 2013 udgjorde kapacitetsomkostningerne 61 procent af omkostningerne på bedrifter med flere end 150 køer. De udgør med andre ord en stor post, som det i høj grad kan betale sig at optimere bedriften. De såkaldte 'kontante kapacitetsomkostninger' omfatter omkostninger til energi, brændstof, løn, vedligehold af maskiner, inventar og bygninger samt ejendomsskat, forsikringsomkostninger og omkostninger til økonomirådgivning. Kapacitetsomkostningerne omfatter imidlertid også løn for egen arbejdsindsats og

omkostninger til afskrivning af maskiner, inventar og bygninger samt forrentning af den bundne kapital (egen og fremmed kapital).

Omkostninger til bundet kapital er faldet

Dykker vi ned i kapacitetsomkostningerne og starter med at se på omkostningerne til bundet kapital, ser vi, at de i perioden 2010 til 2013 er faldet med 36 øre på bedrifter med flere end 150 køer. Årsagen er en lavere rente og en lidt lavere gæld pr. kg mælk (1,20 kr.). Den lavere rente er kommet bedrifterne til gavn, da de har en høj andel af variabelt forrentede lån. Om-

kostningerne til forrentning af egenkapital er også faldet, hvilket er knap så positivt, idet det er udtryk for, at egenkapitalen er blevet mindre. Forpagtningssomkostningerne har derimod været meget konstante i perioden. De driftsmæssige afskrivninger lå i perioden 2010 til 2012 stabilt omkring 38 øre pr. kg mælk. I 2013 faldt de imidlertid til 35 øre - primært som følge af en stigning i køernes ydelse. Bedrifterne fordelte med andre ord de samme omkostninger på flere kg mælk.

De bedste er bedst til alle omkostninger

De kontante kapacitetsomkost-

ninger udgjorde 29 procent af alle omkostningerne i 2013 og lige knap halvdelen af kapacitetsomkostningerne (inkl. egen løn og forrentning af egenkapital). Det er positivt, da de kontante kapacitetsomkostninger er kendetegnet ved at være delvist variable med produktionen og dens størrelse. De kan altså påvirkes på kortere sigt. Ser vi på, hvordan de har udviklet sig, steg de med omkring 7 øre pr. kg mælk fra 2010 til 2013. På de 10 procent bedste bedrifter (målt på afkastningsgrad) var de 11 øre lavere sammenlignet med gennemsnittet.

At de bedste bedrifter har lavere kontante kapacitetsomkostninger end gennemsnittet, er der ikke kun én årsag til (se figur 2). Det tyder på, at de generelt er dygtigere til at styre omkostningerne. I stalden bruger gennemsnittet 8 procent mere på energi og 23 procent mere på vedligehold af

staldinventar, mens de i marken bruger 14 procent mere på brændstof og 24 procent mere på vedligehold. Gennemsnittet har desuden 12 procent højere lønomkostninger sammenlignet med de bedste, ligesom de bruger 17 procent mere på forsikringer og 29 procent mere på rådgivning. Derimod er der stort set ingen forskel i omkostningerne til maskinstation. Opgørelsen er lavet pr. kg mælk, og nogle kunne måske tro, at forskellene pr. kg mælk skyldes forskelle i køernes ydelse. Det er ikke tilfældet. Også pr. ko henholdsvis pr. ha er der betydelige forskelle i de nævnte omkostningstyper.

Vejen til lavere kapacitetsomkostninger

Vejen til lavere afskrivninger og finansieringsomkostninger går gennem en kritisk vurdering af bedriftens aktiver. Aktiverne skal bidrage til bedriftens bundlinje. Gør de ikke det, er det økonomisk bedst at skaffe sig af med dem - også selvom det måske er forbundet med tab her og nu. Omkostningerne ved at beholde dem kan vise sig at være større.

Vejen til lavere kontante kapacitetsomkostninger går gennem en kritisk analyse af, hvad der driver dem. Omkostningerne til marken drives i høj grad af bedriftens arrondering. Det kan jeg ikke ændre, vil nogle sige. Jo - er svaret. Tag en snak med naboerne. Måske kan arrondering forbedres ved at bortforpagte den jord, som ligger længst væk, og forpagte noget, som er tættere på. Kast et kritisk blik på markplanen og se, om den kan optimeres i forhold til at nedbringe omkostningerne. Tal med maskinstationen - få deres input til, hvordan omkostningerne kan reduceres, indhent eventuelt flere tilbud. Undersøg hvad der driver vedligeholdelses-

omkostningerne. Er det hårdhændet omgang med udstyr og maskiner, overkapacitet af maskiner/inventar, manglende service, osv.?

Læg en plan for vedligehold af maskiner og inventar - og følg op. Lønomkostninger hænger i høj grad sammen med logistikforholdene på bedriften, og det rigtige match mellem medarbejderens opgaver og vedkommendes kompetencer. Har du det rigtige match mellem opgaver og kompetence? Har du effektive arbejdsgange? Ved

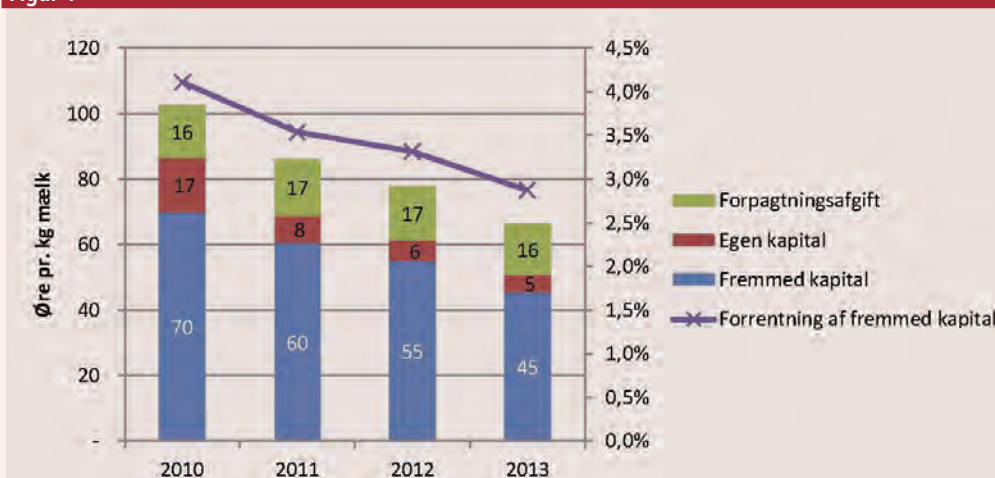
3

gode råd

- 1 Sælg de aktiver, som ikke bidrager til bedriftens bundlinje.
- 2 Se på arronderingen på ejendommen. Undersøg om du kan forpagte/bortforpagte jord for at få samlet dine hektarer tættere på ejendommen.
- 3 Trim din markplan og se om den kan gøres mere økonomisk fordelagtig.

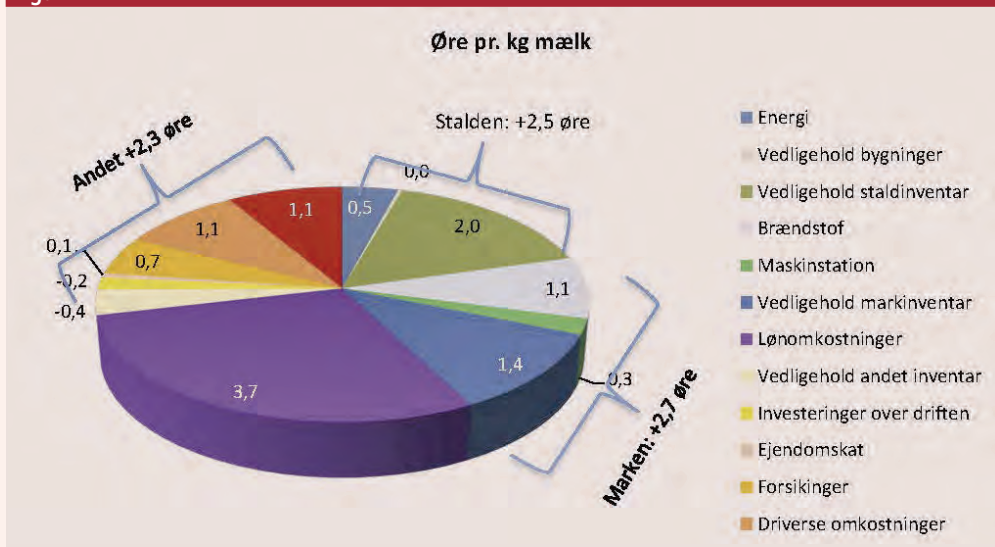
hver enkelt medarbejder, hvad han skal lave, hvornår og hvordan? Hvis ikke er der gennem de senere år udviklet værktøjer og viden inden for dette område - så det er bare at bede sin rådgiver om hjælp. Rådgivning skal give værdi. Derfor må også denne post udsættes for et kritisk serviceeftersyn. Tal med rådgivningen om, hvad du har brug for og skær ned på den del, som ikke bidrager. Du vil opleve, at når du sætter fokus på kapacitetsomkostningerne, bliver de nemmere at styre.

Figur 1

Figur 1. Udvikling i kapitalomkostningerne fra 2010 til 2013. Bedrifterne er repræsenteret i alle årene fra 2010 til 2013

Figur 2

Figur 2. Årsager til forskel i kontante kapacitetsomkostninger i 2013 mellem de 10 % bedste bedrifter og gennemsnit, bedrifter med flere end 150 køer. Opgørelsen er lavet på samme datagrundlag, som figur 1.